

Megjelenik hetenkint háromszor a mi
kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre 10 ft. o. 6.
Félévre 5 " " 3.
Évnyegyedre 3 " " 1.
Egy órára 1 " " 1.

Szerkesztői szállás:

belső szobára 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

öt hasábos garmond sorát 1-ször 7 kr.
2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés
után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajonál (Wollzeile 22.)
Haasensteint és Voglernél (Neuer
Markt 11. szám.)
Pesten: Zeisler M. (Király utca 60. sz.)

Nyiteltéri cikkek

sora után 20 kr. előleg befizetése mellett
a szerkesztőséghez csatolandó.
Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál
kezelendő.

Eredeti távsürgönyök.

Feladatott Pesten márczius 11-én este 9 óra 10 p.
Megérkezett Kolozsvárra 11-én este 10 órakor.

Miniszterelnök mai ülésben jelenté, hogy a régi honvédek gyámlatására gyűjtést kezdeményezett, melyet tízezer forinttal megnyitott, viharos éljenzés. Negyedóra alatt 25 ezer forintnál több iratott alá: Lónyay ötezer, Somssich ezer forintot, Ivánka Zsigmond, Wahrmann és többen jelentékeny összegeket jegyeztek.

Vizakna, márczius 10. — Koriz-mies László 217 általános szavazattal országgyűlési képviselővé választott. Románok nem szavaztak.

Adakozások

a honvédmenházra.

Felvinczről Magyarai Pál úrtól 18 ft 65 krt vettünk, mint egy hűsbagyó kedden tartott barátságos összejevetel alkalmával a honvédmenház javára eszközölt gyűjtés eredményét, melyet Kolozsvár városi polgármester tek. Filip Sámuel úrnak kézbesítettünk.

Az új vallásügyi törvény.

(S.) A Deák-kör márczius 3-iki ülésében törvényjavaslatot mutatott be a kormány „a vallás szabad gyakorlatáról és a vallásfelekezetek egyenjogúságáról”, melyet alább közlünk.

A legjobb törvény kétségkívül az, melynek szülő anyja a szükség, s a mely ennek teljesen meg is felel.

Hogy a törvényhozás valamely ténye üdvös lehessen az illető nép közéletére nézve, kor- és időszereinek kell lennie, a mi mindaddig meg nem történhet, míg a törvényalkotás útján megtestesítendő eszme a közszellemben és érzelmben gyökeret nem vert, míg közszükséggá, közhajtássá nem vált.

Mitsem von le tehát b. Eötvös József legújabb vallásügyi törvényjavaslatának érdeméből az, hogy a mit kimond, azt a közvélemény már elfogadta, hogy gyakorlatilag bevett szokássá lett, s ekkép vallásáért ma már senkit sem ruház fel polgári, vagy politikai jogokkal, sem ezek gyakorlásától el nem zár, sem pedig a hivatali képesség valamely hit vallásától föltételezve nincs.

Mindazáltal a kellőképp megérlelt eszmék rendszeresen formulázva és megállapítva nem lévén, szükség, hogy a törvényhozás azokat véglegesen formulazza és szentesítse.

Az 1791/2-diki törvények még „tűrt” és „bevett” vallásokat különböztetnek meg. Az 1848-ki XX. t.-cz. 1. §-e az Erdélyi unió folytán „bevett” vallásnak nyilvánította ugyan az unitárius vallást, de a 2-dik §. által csak is a törvényesen bevett vallásfelekezetekre nézve állapítván meg a tökéletes egyenlőséget és viszonyosságot, s ezáltal csak a rom. kath. vallásnak a királyhágonként Magyarországon élvezett államvalási előjogát törölve el, a kor sajátképi kívánalma mögött messze hátra maradt.

Sőt még az izraelitáknak „polgári és politikai tekintetben megadott egyenjogúságáról” szóló 1867. XVII-ik és a „törvényesen bevett keresztény vallásfelekezetek viszonyosságáról” alkotott 1868. LIII. t.-cikk sem rombolta le a „tűrt” és „bevett” vallások közt mai nap is fennálló korlátokat, — a más polgárosult európai államoknak is példa gyanánt szolgálható nemes és magasfokos feladat megoldása a kultuszminiszter úr jelen törvényjavaslatának maradt fenn.

S e törvényjavaslat meg is felel hivatásának, midőn a teljes vallásszabadság alapjára állván, tökéletesen biztosítja a lelkiismeret szabadságát, midőn kimondja, hogy mindenki követhet és külsőleg is gyakorolhat bármi hitet, továbbá, hogy senkit vallási cselekményekre kényszeríteni, vagy ilyenekben gátolni nem szabad.

Ép oly helyesen értelmezi e törv.-javaslat a vallások szabadságát és viszonyosságát azáltal, hogy a vallási téren is biztosítja az egyesülési szabadságot, kimondván azt, hogy a polgárok az ország törvényei által szabott korlátokon belül szabadon egyesülhetnek vallásos testületekké és egyházakká, hogy ezek szervezetét maguk határozzák meg és vallási ügyeiket maguk intézik.

Az állam álláspontja szintén szabatosan van meghatározva. E szerint az állam nem kényszerít és nem akadályoz semmi vallási cselekményt, a polgári és politikai jogok gyakorlatát a vallási meggyőződéstől mindebben függetlennek tekinti, másfelől azonban azt is megköveteli, hogy vallási meggyőződése által senki se érezze magát föltüntetettnek polgári kötelességeinek teljesítése alól. Ép oly correct álláspontot foglal el a vallási testületekkel szemben, midőn azokkal szabad egyesületek gyanánt bának. A felügyeleti jog ép úgy megilleti az államot a vallási, mint bármely más testületek irányában, sőt elutasíthatlan kötelességét képezi.

Azonban érezni látszik a kormány is, hogy ama nagy elvek tartalék nélküli elfogadása és öszinte alkalmazása daczára a keresztény vallások közt áthághatlan választfal marad fenn mindaddig, míg a polgári házasság törvénybe iktatva és behozva nincs.

E nélkül ép oly hiányos marad az épen most proclamálendő teljes vallásszabadság és az összes vallások viszonyossága, valamint a keresztény vallások egyenjogúsága is csonka volt az unitárius vallás „bevétele” nélkül.

A jelen törvényjavaslat kimondja ugyan, hogy a házasságot polgári szerződésnek tekintik és saját törvényei szerint ítélik meg, s hogy a vallás különbözőségének nincs befolyása a házasság polgári érvényére, az e tárgyban alkotandó törvény előkészítését azonban az igazságügyminiszterre bizza.

Való igaz, mikép az alapvetel, hogy t. i. az állam a polgári házasságot elismeri, e törvényben kell kimondani, valamint azt sem tagadhatni, hogy azon törvény formulázása, mely szerint a házassági szerződések megítélendők lesznek, az igazságügy feladatai közé tartozik; ámde helyesebb és megnyugtatóbb lesz vala, ha e két törv.-javaslat egyidejűleg terjesztetik a képviselőház elé.

Pest, márcz. 8. 1870.

(r. l.) Alig kezdhetném örvendetesebb birrel mai leveletem, mint azzal, hogy Deák Ferencz felgyógyult.

Tegnap már az országgyűlésen is megjelent, és elragadtatva láttuk az öszinte örömet, a mely, a viszontlátás pillanatában, képviselőtársai arcán — pártkülönbség nélkül — nyilvánult.

Alig lépett be a terembe, tömegesen tödultak feléje, üdvözölni a jó barátot, az önzéstelen hazafit, a bölcs törvényhozót.

Isten mégis szereti e hazát, hogy örökös olt ember élete fölött, kire szükség, nagy szükség van, s a kinek elvesztése annál érzékenyebb csapás volna, mert az épület, melynek alapja — nagy részben — az ő tanácsa szerint rakott le, még nem kész.

Ghyezy Kálmán ezuttal legtovább, csaknem félóraig társalgott az ünnepelttel.

A tengeri kigyóhoz legújabb időkben semmi sem hasonló annyira, mint a dalmátiai kőrépa.

Miként az, úgy emez is fel felmerült időközönként, hogy aztán rövidebb vagy hosszabb időre ismét letűnjék.

Az utolsó bécsi hírek idevonatkozólag azt jelzik, hogy a függő kérdés végleges (?) megoldására e napokban utazik oda fel gróf Andrássy Gyula miniszterelnök, Lónyay Menyhért pénzügyminiszterrel.

Ugyanekkor fogna eldölni — szintén e forrás szerint — valóban lesz-e közös pénzügyminiszter Lónyayból.

Mi, a nélkül, hogy akár az egyik, akár a másik versioért hajlamot éreznénk magunkban felelősséget vállalni, mindkettőt csupán pusztá bir gyanánt regisztráljuk.

A restaurationalis mozgalmak napról napra nagyobb mérvet öltenek magukra a municipumok kebelében.

De valósággal a tisztújítási vágy rejlik e hasonló nyilvánulatokban?

Mi azt hisszük, nem.

Restaurálni most, midőn a municipumok fontos kérdése még nem nyert megoldást, restaurálni azért, hogy talán már néhány hónap vagy hét múlva, mely idő alatt a törvényhatóságok rendezése biztosan várható — újból válasszunk — képtelenség.

Megtartatnék e a már rendezett municipumok által ezuttal választandó magistratus, akár a megyékben, akár a városokban?

Bizonyára nem, mert a nem rendezett hatóságok, az új alapon rendezendőkre semmi szín alatt nem tálmalhatnak tisztikart.

Mi cél értekné tehát el az által, ha most restaurálnánk?

Legfőlebb újból elnapoltatnék a rendezés, mert meglehet, azt mondanék némelyek: „van ujonnan választott tisztikarunk, tehát várhatunk.”

Mi ennél fogva nem annyira valóságos választási vágyat látunk a restaurationalis mozgalmakban, mint inkább annak sürgetését, hogy a municipális hatóságok rendezéséről szóló törvényjavaslat minél hamarabb terjesztessék az országgyűlés elé.

Ha ezen föltételestünkben nem esalodunk, el kell ismerünk, mikép a cél nem helytelen.

De szükséges-e az izgatás?

Épen nem, mert az érdeklött törvényjavaslat már régóta kész, és a helygyminiszter csak a költségvetési viták befejezését várja, hogy azt azonnal az országgyűlés elé terjeszthesse.

Hagyjanak fel tehát az illetők, az időszertlen restaurationalis mozgalmakkal, és várják be nyugodtan a hatóságok rendezését.

Ha ez megtörtént, lássunk a választások előkészítéséhez, majdan a restauratiohoz is, és válasszunk oly tisztikart, a mely minden tekintetben helyt álljon.

Ennyiből áll, jelenleg, teendünk.

Pest, márcz. 6. 1870.

(B.) Ma vasárnap levén, van idő visszajáratni még egyszer a tegnapi títés azon momentumára, a midőn Csiki Sándor képviselő úr egy a „M. Polgár” 18 dikt számában megjelent cikkre támaszkodva, a volt felső-fejérmegyei főispán gróf Haller Ferencz-féle ügyben interpellálta a helygyminisztert.

Csiki Sándor képviselő úr, a mint látszik, a gróf Haller Ferencz által irt hírlapi cikket annyira hitelesnek tartja, miszerint követeli a minisztertől, hogy ennek alapján vizsgálatot rendeljen Mikó Mihály ellen.

Mit fog tenni és felelni a miniszter, ahoz semmi közöm; de arról meg vagyok győződve, hogy a tárgy legapróbb részleteit is ismeri s ennek következtében a közügy érdekeit ép úgy, mint a magánosok jogait tisztelőben fogja tartani.

Alig lehetne helyeselní, ha a miniszter akár gróf Haller egyszerű hírlapi cikkei vagy jelentései, akár más hírlapi cikkek alapján Mikó Mihály ellen vizsgálatot rendelne el; mert hiszen tudva levő dolog, hogy Mikó épen a volt főispán hivatalos eljárásai ellen emelt vádak vizsgálatja végett volt kiküldve, s hogy ennek következtében gróf Haller hivatalától felmentetett, a gróf tehát reményeiben megalakozott félnek tekinthető.

Ha ily alapokon investigatio vizsgálatot halmazna a miniszter, soha le nem csilapodhatnának a Felső Fejérmegye felzgatott kedélyek, a közgazgatás s megyei élet nagy hátrányára.

Nézetem szerint, mintán a kormány megtette a szükséges vizsgálatokat, s ennek eredménye gróf Haller Ferencz elmozdítása lett, a helygyminiszter, mint ilyen, bevégezte teendőit.

Mit irt gróf Haller Ferencz és mások akár a „M. Polgár”-ban, akár a „Kolozsvári Közlöny”-ben, ahoz a miniszternek semmi köze. Ott van a törvény, melynek döntő szavát igénybe veheti egyik fél úgy, mint a másik.

Továbbá azt állította az interpelláló képviselő úr, hogy Mikó kormánybiztos eljárása következtében a felség személye is sértve van, mert a képviselő úr állítása szerint ő kir. biztos volt.

A mint látszik, e részben is rozsol volt az interpelláló informálva, mert Mikó kormánybiztos volt, és nem kir. biztos; de ha királyi biztos lett volna, sem fogadhatná el senki, ki az alkotmányos felelős kormányforma elveit vallja, hogy valamely hivatalnok, vagy biztos a királyi felelőssége alatt folytathassa hivatalát.

Nem tudom, ha csupa interpellationalis vizsketeg vezette-e Csiki képviselő urat s ennél fogva egyoldalú cikkek után indult, vagy a dolog valóságos állásáról ellenkezőleg informáltatott; a mint kitűnik, feltételesem volt értesítve a felső-fejérmegyei dolgokról.

Pest, márcz. 8. 1870.

(r. l.) A Lónyay Menyhért közös pénzügyminiszterre leendő kinevezetéséről szállongó hírek az utóbbi napokban elnémultak.

A kinevezetés úgy látszik — ez idő szerint — elnapoltatott, de nézetünk szerint csak is elnapoltatott, mert bekövetkezése, előbb vagy utóbb, több mint valószínű.

Az elnapolást — miként jól értesült körökben beszélnek — leginkább magának Lónyay Menyhértnek vonakodása okozta, a ki daczára annak, hogy — hir szerint — egyenesen ő Felsége a király megbízásából kínáltatott meg e tárczával, ezt — ezuttal nem fogadta el.

Ezen vonakodás főleg abban találja alapját, mert Lónyay — miként egyszer már volt alkalom megjegyezni — addig nem akar megválni a magyar pénzügyminiszterségtől, míg ennek ügyeit le nem bonyolítja, és az országgyűlés által fel nem oldoztatik; de másrészt alig esalodunk, midőn azt hisszük, hogy e tanakodás egyik mindenesetre nem lényegtelen oka az is, mert nem egy könnyen volna található oly egyén, a ki a magyar pénzügyminiszteriumban minden tekintetben helyt állna.

Ujabb buzdító ok arra nézve, hogy ifjaink különösen a pénzügyet tanulmányozzák, ebben képezzék ki magukat, mert e szakmára nézve valóban legkisebb a kvalifikált magyar ember száma.

Tény, miszerint több ízben megkínálták e tárczával Csengery Antalt, a ki azonban bátorosan visszautasította azt. Szó volt Goroeról, Kerkápolyiról, sőt még Wahrmann Mór nevét is emlegették többen mint jelöltet, míg végre a megállapodás mégis az lön, hogy Lónyay — mindazon előny daczára, a mely közös pénzügyminiszterre leendő kinevezetéséből reánk háromolhatnék — megmarad magyar pénzügyminiszternek.

Sapientis est mutare consilium in melius.

Ugy látszik, a baloldal szívére vette e latin közmondást, és követni kezdi.

Nem tudom, feltűnt-e a vidéki jobbpárti körökben, de itt feltűnt, hogy az ellenzék egy idő óta nem igen bolygatja a kiegyezési törvényt, melyen eddig mint veszszőparipáján szorított lovagolni, ugyancsak ellene zúdulván, mindig és mindenütt, a hol csak lehetett, s e részben mélyen hallgat.

Mi ezt itt nem annyira valami furfangos politikai fogásként, mint inkább azon — bár kissé kétsősésként átlátott — kényszerűségnek tulajdonítjuk, melynek fogva a magyar ember minden ellenszenv daczára is megbajlik a szentesített törvény előtt, mert egyik szép jellemvonása tisztelni a törvényt.

Ezen metamorphosis, melyen a balpárt legujabban keresztül ment, csak örvendetes tudomásul szolgálhat.

De még egy más, nem kevésbé örvendetes tényt kell föllemlitenem szintén a baloldaltól, azon nézetváltozást ugyanis, a mely, kebelében, a nemzetiségi kérdésre nézve nyilvánult.

Nem lehet kétségbevonni, mikép a nemzetiségi kérdés talán sohasem vált volna a legújabb időkben is oly akutussá, ha azt az ellenzék nem bolygatja s feszegeti annyira, ha oly engedmények megadására nem mutatkozik — elég elhamarkodva — hajlandónak, melyeket a magyar nemzet, csupán állami existenciájának feláldozásával adhatott volna meg.

Most, a balpárt, mintha átlátná már, mily tévton járt, nem legyezgeti többé a nemzetiségeket, sőt — a mint Tisza Kálmán egyik közelebb tartott, és itt sensatit gerjesztett beszédéből kitűnt — nagyon is határozott, szigorú állást foglal el irányában, mely változást szintén méltánylólag regisztráljuk.

Nem tehetek róla, hogy annyit irtam ez alkalommal a baloldaltól.

Suum cuique!

Belügy.

Népszámlálási adatok. Dobokamegye alsó kerületében a népszámlálási munkát befejeztetvén, az eredmény következő: a kerület összes népessége 47,698, ebből férfi 24,077, nő 23,621; rom. kath. 868, gör. kath. 25,615, örmény kath. 28, gör. nem-egyesült 8,348, ágostai 4,010, helv. hitű 7,603, unitárius 18, izraelita 1,208. (Közlöni fogjuk annak idejében a felső kerület népességét is.)

Arad megyének összes lakossága a népszámlálás szerint 276,644. Ebből férfi 139,931, nő 136,713. Nagyobb községei: M.-Pécska 7,508, Ó-Pécska 6,430, Szemlak 4,988, Új-Szt.-Anna 4,819.

Kurtics 4,746, Ó-Világos 4,732, Borosjenő 4,544, Elek a hozzátartozó pusztákkal 4,506, Pankota 4,389, Seprős 4,157, Ó Szt. Anna 3,983.

A Deák-párt f. hó 6-án tartott értekezletén tárgyalott az Ivánka Imre és társai által a volt rokkant honvédek ellátása tárgyában beadott határozati javaslat, s a javaslatnak beható megvitatása után a párt részéről ennek ellenében indokolt napirendetérés fog indítványoztatni. Rajner Pál belügyminiszter, az országban felmerülő restaurációs mozgalmak iránt hozza intézett kérdésre válaszul: miszerint ez ideig hozzá egy törvényhatóság részéről sem intéztetett tisztelettel sürgető felterjesztés, de különben is a kérdés az által, hogy a kormány a törvényhatóságok rendezésére vonatkozó javaslatát még e hó folyamán adja ki, nyugtató megoldásnak néz elébe.

A történelmi társaság f. hó 2-án gróf Mikó Imre elnöke alatt tartott bizottsági gyűlésén több lényegesebb tárgy után, hosszabb eszmecsere azon gyakran felmerülő panasz adott alkalmat, melyet történelmi emlékeink valóságos pusztítása idézett elő. A társaság ugyanis a Kolozsvár városa által szándékolt régi bástya lerombolását és két történelmi nevezetességet kapujának ledöntését akarván megakadályozni: határozatot, hogy a társaság nevében ez ügyben Horváth Mihály terjeszsen kérvényt elő. Pesti Frigyes pénztárnok jelentéséből kitért, hogy a társaság vagyona jelenleg 10,850 ft, és alapítójának száma 95.

Törvényjavaslat

a vallás szabad gyakorlásáról és a vallásfelekezetek egyenjogúságáról.

„Mindenki szabadon vallhat és követhet bármely hitet, és azt az ország törvényeinek korlátai között különleg is kifejezheti s gyakorolhatja, minél fogva senki sem akadályozható a törvénybe nem ütköző vallási szertartás gyakorlásában, s senki sem kényszeríthető hitével nem egyező vallási cselekmény teljesítésére. A polgári és politikai jogok gyakorlása a hitvallástól teljesen független. Vallási hite vagy egyházi szabályai senkit sem menthetnek fel a polgári kötelezettségek teljesítésétől. A polgárok a törvény korlátai között szabadon egyesülhetnek vallásos testületté vagy egyházzá; egyházi szervezeteiket önmaguk határozzák meg, s minden vallási és egyházi ügyekben magok intézkednek. A vallási testületek vagy egyházak jogokra s kötelezettségekre nézve egymás közt s az állam irányában egyenlők. Az állam az egyházak irányában a főfelügyeleti jogot gyakorolja s e célból az eddig még törvényesen el nem ismert vallásfelekezetek szervezeti alapszabályait a kormány elé terjeszteni köteles; továbbá minden vallási testület, tehát a törvényesen bevett felekezetek is kötelesek a kormánynál egyházi szervezetükön koronként tett módosításokat, valamint időnkint választott főtisztviselőiket bejelenteni, úgy szintén közgyűléseiken hozott határozataikat és jegyzőkönyveiket bemutatni.

A kormány, ha a felterjesztett szabályok vagy határozatokban törvényellenes pontot talál, vagy pedig ha a még eddig el nem ismert felekezet tanai vagy szertartásaiban olyat talál, mi a közérdekeséget sérti, azt felfüggesztheti, de köteles ezt a legrövidebb idő alatt törvényhozási elintézés alá terjeszteni. Az államnak a római és görög-katholikus egyházak iránt eddig gyakorolt s köztük évszázadok alatt létezett kapcsolatból folyó minden jogai továbbra is fentartatnak, míg ez egy-

házak az önkormányzat alapján szervezkednek és vagyonaikat kezelhetik. A patronatus és a canonica visitatio érvényben maradnak, míg felőlük külön törvény nem intézkedik. Egyik vallásról más vallásra minden 18 évet betöltött egyén szabadon áttérhet, saját lelkesedését vagy egyházüzemi hatóságának kérésére teendő oly bejelentés mellett, mint az áttérés névze 1868. LIII. t. zikk 38-dik §-ban rendel. Nők férjhez menetelük után, habár még nem 18 évesek is, áttérhetnek. Az áttérést az áttérés utáni vallás és cselekményeire nézve az általa elhagyott egyház elvei semmiben sem kötelezik. A vallás különbsége a házasság polgári jogi érvényére nem bír befolyással. Az állam a házasságot a maga szempontjából polgári szerződésnek tekinti, s saját törvényei szerint ítéli meg azt. Ez elvek alapján az igazságügyminiszter törvényjavaslatot készítend a házasság viszonyaira nézve.

A jelen törvény szentesítése a házasságot és anyakönyveket illetőleg a régi törvények és szokás fenmarad. A szülők gyermekeiket bármely vallásban szabadon nevelhetik. Ha ez iránt a szülők nem egyezkednek, 18 éves korig a fűk apjuk, a leányok anyjuk vallását követik. A szülők között létrejött megegyezés, ha az illető gyermek 7-dik életévét túlhaladta, többé fel nem bontható. Azon temetőbe, melyeknek telke községi birtok, minden vallásnak egyenlően temetendők; de saját telkén minden vallásfelekezet állíthat külön temetőt. A jelen törvénnyel ellenkező minden törvény és rendelet eltörlendő, s végrehajtásával a vallás-, igazság- és belügyminiszterek bízhatnak meg.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése márcz. 3-án.

Elnök: Somssich Pál; jegyzők: Széll K., Mihályi P. és Jámor Pál.

A kormány részéről jelen vannak: Eötvös József b. Horvát B., Lónyay M., Gorove I.

Elnök d. e. 1/11 órákor megnyitja az ülést. A tegnapi ülés jegyzőkönyve hitelesített.

Napirenden van a vallás- és közoktatási miniszterium költségvetésének részletes tárgyalása.

A közmívelődési szükségletek 2. rovatában az erdélyi múzeumba előirányzott 10,000 frtra nézve a pénzügyi bizottságnak az a véleménye, hogy ez összeg a jelen alkalommal e cím alatt nem volna megszavazandó, hanem tekintve azt, hogy legközelebb Kolozsvárt egyetem fog felállítani, a melynek költségei igen tetemesek leendének, a bizottság nézete oda járul, hogy ez összeg amaz országos érdekű főintézet szükségleteire fogván felhasználatni, a maga idejében az illető dotációba foglalassék be.

A ház hozzájárul a pénzügyi bizottság nézetéhez, s e szerint a 10,000 ft e helyen töröltetik.

A 3. rovat: „Művészeti czélokra, jelesen utazási ösztöndíjakra, megrendelésekre, jeles elagott művészek segélyezésére“ 10000 frttal megszavazatik.

A negyedik és ötödik rovatnál, melyek így szólnak: „Magyarországi történelmi emlékek kiadására és esetleg fentartására“ 14 ezer ft, és Magyarország és Erdély régészeti helyszínelésére 2500 ft.

Henszlmann Imre egybe kívánja e két tételt foglalni a következő cím alatt: „Magyar- és erdélyországi történelmi emlékek felkérésére, feladására, lejárólására, lajstromozására, osztályozására és felügyeletére 16,500 ft.“

A ház egyhangulag elfogadja az indítványt. Simonyi Ernő indítványt nyújt be, mely

Bármily ügyesek és gyakorlottak a munkások, de még sem lennének képesek oly rövid idő alatt akkora mennyiséget gyártani, ha a dolog véghezvitelét minden úton módon nem egyszerűsítik. Például, hogy kis házakat készítsenek, megfelelő formájú darab deszkát vágnak, azt meggyalulják, megfestik, úgy, hogy az egy egész utcasort mutat; ekkor a körfűrészhez tartják s így egy pár pillanat alatt minden darabból egy-egy ház válik el a másiktól.

Ha az esztergás emberi alakot akar faragni, legelőbb egy annak megfelelő fadarabkát vág. A metsző biztos keze, pár vágással megadja annak a kívánt alakot; azután a gyermekek reá enyvezik a karokat, puskát, létrát stb. A festők, többnyire gyermekek, befestik azt tarka színekkel s a teremtes koronájának nevezett lénnyé meg van alakítva. Ily férfiakat és nőket hatvanával 10 fillérrel lehet kapni; finomabbakat, melyeknek orrat is ragasztanak, hatvanával 12–20 fillérért adnak.

A tömeges gyártás által különösen a karikából készült állatokat lehet hallatlan olcsó áron megvenni. Az esztergás ugyanis egy deszka-szeletből oly karikát vág, mely egy rakás fadarabkákból van összerakva; minden ily darabka egy-egy állat darva alakját képezi, s a metsző ép úgy bánni el ezekkel, mint az emberkének gyártásánál. A metsző elválasztja az összenőtt lábcsakákat s pár vágással megadja annak a megfelelő alakot; s minden biztos kezével soha sem tesz egyetlen hibás metszést, az állat csakhamar kész. Egy gyakorlott munkás naponta a nagyobb állatokból is 400-at metsz, az esztergályos óránként 10 karikát készít, melyek 20–20 darabkára vágnak fel. Bámulatos ügyességgel készítik a karikákat. Egyik munkás

szerint „Magyarország történelmi okmánytára kiadására 10,000 ft“ volna megszavazandó.

Henszlmann Imre ehhez pótlóindítványt nyújt be, mely szerint ezenkívül „Magyarországi és erdélyi emlékek kiadására 5000 ft“ szavaztatnók meg.

Simonyi indítványa és Henszlmannak pótlóindítványa a pénzügyi bizottsághoz utasítatik.

A ház ezután változatlanul megszavazza az akadémia könyvtárára előirányzott 5000 frtot, a központi lebeszeti szemléldére előirányzott 6000 frtot, a magy. k. természettudományi társulatnak 5000, a pesti tornaegyletnek az előirányzott 500 frtot, s így — az erdélyi múzeumba előirányzott 10,000 ft levonásával — e címek összesen 96,567 frtban állapítja meg.

A rendkívüli szükséglet első rovatánál, hol Xántus Jánosnak, a keletázsiai expedícióban való részvétele és az általa a múzeum számára eszközölt gyűjtésekért 20,500 ft előirányoztatik, — hosszabb vita támad, végre is a ház megszavazza az első rovat alatti 20,500 frtnyi tételt. Ezután észrevétel nélkül megszavazza a következő rovatokat. Főszövegű (Gyéménz) gyűjteménye 8000 ft; a muz. képtár rendezésére 2500 ft, a Jászai-féle okmánygyűjtemény hátralevő ára fejében 2000 ft; a könyvtár rendezése 10,400 ft. Összesen a rendkívüli szükséglet címe alatt 43,400 frtot. Ehhez járulnak azon tételek, melyeket a ház a rendes szükségletből a rendkívülibe áthelyezni rendelt, u. m. hivatali ösztöndíjakra 13,230 ft, egyházi czélokra 290,000 ft, brassói gymnasium részére 4000 ft; szebeni főreálánoda részére 5900 ft, a mely összegek a 43,400 frttal együtt 355,630 frtot tesznek.

A fedezet 54 ezer frtban észrevétel nélkül elfogadtatik.

A ház a napirend második tárgyra: az igazságügyminiszterium költségvetésére tér át.

Elnök örömmel üdvözlö Horváth B. minisztert, hogy betegségből felgyógyult, s hogy lehetővé tette budgetje tárgyalását. (Élénk éljenzés jobb felől.)

A szőlők sorát megnyitja Irányi Dániel, ki hibáztatja, hogy az igazságügyi miniszter három évi működése alatt nem készítette el sem a polgári, sem a büntető törvénykönyvet, s egyáltalában rosszalja, hogy a codificatio oly lassan halad előre.

Bujanovics Sándor a múltban tapasztalt hiányokra kívánja felhívni a kormány figyelmét.

Mátyás Aristid egy tétel kivételével elfogadja az igazságügyminiszterium költségvetését. E tétel a közvádóli hivatalra előirányzott összeg.

Latinovics Vincze sajnálja, hogy Ditrich oly vádakat intézett az igazságügyminiszter ellen, melyek épen a meghozott törvényekkel ellentellenek.

Francziaország példájára utasítja Irányi. Franciaországban, a hol már szervezett törvényesékek voltak, a Code Napoleon életbeültetéséhez 14 év volt szükséges. Magyarországon 1836-ban codificáló bizottság lett kiküldve, s 1848-ban még sem lépett abból semmi életbe. (Helyeslés jobb felől.)

Hodossy Imre A jelen igazságszolgáltatási calamitások recriminációkkal ki nem bontakozhatni; egyes kirívó esetek nem bizonyítanak semmit, de hogy az egész institutio rossz, az bizonyításra nem szorul. Az orvoslást csupán egy tervszerű, általános és gyökeres codificatio hozhatja meg, melyet egy külön, szaktudósokból összealkotott codificáló bizottság eszközöljön. Ez iránt formulázott javaslatot is terjeszt be, mely a budget illető rovatánál tárgyalás alá fog vétetni.

azt kérdé: miféle állatot faragjon: lovat, tehenet, szamarat, vagy disznót? Mi szamarat óhajtanak látni. A deszkaszéletet az esztergába fogta; egy ideig nem hallánk egyebet, mint éles sivatást, a mint a deszkadarab itt, vagy ott alakját változtatá, a szerrint, a mint a munkás vésőjét reá alkalmazta, egy rakás hosszú forgács vált le róla. Egyszer csak elibünk tév a munkás a kész karikát. Egyelőre nem tudtuk megítélni mi az, de a munkás mosolygva figyelmeztetett, hogy az 20, fejtökkel befelé fordult szamarat ábrázol; végre darabokra törte a karikát és ime minden egyes darabka egy egy hosszú-fültt mutatott. Az alakzat megadásában ugyanezen bizottságot és páratlan szemmértéket tapasztalni a többi munkásoknál is. Egyik, ki épen csinos szekrényeket készített, különféle fiókokkal, mondá nekünk, hogy soha sem szokott czirkalmat és szögmerőt használni. Midőn csodálkozásunkat fejezők ki a karikagyártók ügyessége felé, elővett egy vékony deszkaszéletet, s oda tartá a vékony fűrész elé — ez egy rendkívül vékony fűrész, melyet bizonyos szerkezet villámsebességgel mozgathat fel és alá — s pár pillanat múlva egy szépen kifaragott lovacskát adott kezünkbe; egy rajzoló sem tehetne volna azt gyorsabban és szebben papírra. Egy más deszkadarabból szép fenyőfát fűrészelt, mely alatt egy vadász és egy kosarattartó asszony állott.

Hogy a munkások ez ügyességét még inkább kiképezzék, államköltségen egy rajz- és egy metsző-tanoda állíttatott fel, a melyben azonban csak finom tárgyak készíttetnek. A munkakönyvben csak rakás szép mustrákat láttunk, melyeket többnyire a minket körül vezető magyar gyáros maga rajzolt. Az egyes metszvények, képek és fényképeknek;

Ghyezy Kálmán azt hiszi, hogy azt tagadni nem lehet, miszerint igazságszolgáltatásunk rossz karban van, de bizonyítani sem kell, mert a tapasztalás, a mindennapi tapasztalás bárkit meggyőzhet arról, hogy igazságszolgáltatási állapotunk igen sajnós helyzetben van (Ugy van!)

Miképpen kelljen e bajon segíteni, erre nézve a véleményadást illetékesekre bizza. Azok folytán, melyeket itt hallott, megjegyzi, hogy a codificatio igen nagy munka. Kettőre kell készen lennünk, ha rendszeres codificatio által akarunk mindjárt segíteni bajainkon: vagy türelemmel kell lennünk és tovább várakoznunk a codificatio létesítésére és életbeültetésére, vagy pedig készen kell lennünk arra, hogy oly elhamarkodott munkát fogunk ismét létrehozni, a milyen volt kétséggel kivül a perrendtartás. (Igaz!) Gyökeresen bajunkon csak igazságszolgálat rendszeres újalakításával, mind büntető, mind magán jogunk tökéletes codificatiójával tudunk segíteni. Reméli, hogy az igazságügyminiszter, a ki kétséggel szintén belátja annak szükségét, hogy a felsőbb bírák száma igen tetemesen szaporításra, az iránt az országgyűlés elé nem fog késni a tjavaslatot beterjeszteni. (Horvát Boldizsár: készen is van már.) Meg van győződve arról, hogy valamint az igazságügyminiszter eljárása ellen több nyomás, alapos észrevételnek tetétnék, úgy a költségvetésnek több czikkelyei és czimei iránt is több észrevételek foroghatnak fenn, de másrészt e bajnál sokkal nagyobb bajnak tartanák azt, ha megvonnák az igazságszolgáltatástól azon költségeket, a melyek annak fentartására megkívánatnak; ez okból, ha az igazságszolgáltatás hibás is, országunkat az igazságszolgáltatástól egyáltalában megfosztani nem szabad, és ő nem akarja. Elfogadja a költségvetést ennél fogva a tényleges tárgyalás alapján.

Szólásra többen feljegyezve nem lévén s a pénzügyi bizottság előadója sem kívánván beszélni elnök kérdi: nem kíván-e senki hozzá szólni. A miniszteren kivül azonban senki sem jelentkezik. Tiszta K. és Ghyezy Kálmán vitatják, hogy a miniszternek nem lehet joga a tárgyalást beszédével befejezni, mert akkor nem tehetne arra senki ellen-észrevételt. Ezen kérdés felett való hosszas vita után a miniszter is eláll a szótól s úgy elnök a tanácskozást befejezettnek nyilvánítván, felteszi a kérdést, vajjon elfogadja-e ház az igazságügyminiszteri költségvetést a részletes vita alapján.

A ház egyhangulag elfogadja a költségvetést a részletes vita alapján.

A részletes tárgyalás holnapra halasztatik s az ülés d. u. 2 órákor eloszlik.

A képviselőház ülése márcz. 4-én.

Elnök: Somssich Pál. Jegyzők: Bujanovics Sándor, Mihályi Péter, Jámor Pál.

A kormány részéről jelen vannak: Horvát B. Lónyay M., Mikó I. gr. Eötvös J. b., Bedekovich K., Gorove I., miniszterek és Kovács Kálmán miniszteri tanácsos.

Elnök d. e. 10 órákor megnyitja az ülést.

A tegnapi ülés jegyzőkönyve hitelesített.

A ház a napirendre tér, melyen az igazságügyminiszteri költségvetés részletes tárgyalása van.

A központi igazgatásra összesen 146,840 ft van előirányozva. A bizottság a számtanácsos fizetését a többi miniszteriumok számtanácsosai fizetésével arányba hozván lejjebb szállítja; úgy szintén a segédhivatali főigazgató fizetését. Az összeg így 145,650 frtot tesz. Szolgák fizetésére 6,330 ft van előirányozva. A bizottság levonásokat javasol s így 5,580 ft szavaztatik meg. Általános kiadásokra és pedig szolgák ruházatára az előirányzott

írások, szivartartók, gyümölcsfanyérok stb. valóóságos remekművek, s a berni felvidék gyártmányainál semmivel sem alábbvalók.

A munkadijak általában csekélyek, mégis, ha az üzlet fenn nem akad, a szegény emberek, a nélkülözések dacára, vidámak; csak legyen munkájuk, jó kedélyüket akkor sem vesztik el, ha beáll a ködös ősz s nem lehet látni egyik háztól a másiktól és gyertyavilágúnál kell dolgozni, — avagy, ha vihar zúg körülöttük, s oly hólepel fedi be az egész vidéket, hogy havakon át e miatt csak nagy bajjal lehet egyik faluból a másikba elhatolni. De a mi e havasi népség nélkülözéseit tetőpontra hágatja s őket fájdalmas könyökre indítja, ez az üzletpangás, a mi akkor szokott beállani, ha valami mozgalom tör ki azon országokban, hová e fényűzési czikkéket szállítani szokták.

Még inkább sújtja a munkásokat a vízhiány. Mert a főmunkát az esztergák végzik, s bár vannak lábbal mozgathatók is, de a főmunkát a vízre erőre alkalmazott esztergámműhelyeknek kell teljesíteni. Egy némely esztergámműhelyben 10 vizagár is van vezetve e azért 1/4 naponként, vizszűkén pedig óránként kell a munkásnak bért fizetni. Ezért Szászország földleirésében az áll, hogy Seifenben a patak a házakon át folyik. Hogy a vízszűkésen segítsenek, egy társulat 120 esztergára tervezett gyárt akar alakítani, hol a gőz képezendi a hajtóerőt. Bár sikerülne e vállalat s hozna jó gyümölcsöt azon szorgalmas munkásoknak, kik oly kártárasal küzdenek a mindennapi kenyér megszerzéséért — az élet és család fenntartásáért.

TÁRCZA.

Az érzékenység játékkészítő falvai.

II.

A határtól mintegy órányira fekvő Seifen a játékszerekészítés főhelye a felső érzékenységben. Egy úr, kit véletlenül találunk, bevezetett az út mellett álló házak egyikébe. Egy öreg ember ült az ablakmelyedésben s egy vízzel telt fazékból egymás után szedte ki a kis fadarabokat, egy-két vágást tett rajtuk, s így már nagy halmot gyűjtött volt maga mellé; föl lehetett már azokon ismerni, hogy rendeltetésük elefántokat ábrázolnak. Egy aszszony ült a tűzhelyen, pamlag és szék állványok voltak elébe rakva; rendre mindegyikre tett egy egy kivágott vatta-táblát, arra valami kartonból egy darabot reácsízelt, s reáragasztott egy aranyos szalagot; kevés idő alatt egész rakás bubabutorzatot elkészítte. Hanem a mi leginkább érdekelt, az egy nagy asztal körül folyó munka volt; itt ültek a házi és a szomszédokból jött gyerekek; mindegyik előtt rakásával álltak a fa alakok s egy csupor ennyvel, vagy festékkel. Miféle emberkéket csinálnak? kérdők egy kis fiútól, ki épen karokat enyvezett a bubákra. A kisdéd felkaczagott, ezek nem „emberké“ felelé, hanem majmok. De hát majmokból nem lehet „emberkéket“ csinálni? Isten menten felelé a gyerek, a majmok karikából készülnek, az emberké pedig dobapálcákból. A gyerekek összedugták fejüket, s elengedték egymásnak azt, hogy ezek az urak azt sem tudják, miből készülnek a majmok, miből az emberké.

1200 frt helyett 750 frt, házbére 15 ezer frt, hivatali, irodai szükségletekre 21.000 frt, távirati díjakra 600 frt, napidíjakra 4000 frt; jutalmazások, segélyezések 3000 frt, hivatali helyiségek fűtőutatójára 500 frt szavaztatik meg.

„Az országos törvénytervezés” rovatánál, melyre 2500 frt van előirányozva, felszólal Ghyezy Ignác; de az igazságügyér felvilágosítása után a ház megszavazza a tételt 2500 frttal, s így az egész czímet 198.500 frttal.

A ház áttér a második cím tárgyalására, mely az országos törvénykezés költségeiről szól.

Tiszta Kálmán: Elismeri, hogy a semmitörvények és a legfőbb törvényszék restantáiának oka a bírák csekély száma; de egyik főokát abban is látja, hogy még a szervezett bírói állomások is részben oly egyénekkel töltenek be, kik nem foglalkoznak a bírói állomásaikkal és nem teljesíthetik a bírói teendőiket. Őhajtja, hogy ezek vagy foglalják el állomásaikat, vagy pedig mentessenek fel hivatalos állomásaiktól és neveztesse ki helyükbe más bírák, kik idejüket az igazságszolgáltatásnak szentelhetik.

Vukovics Sebő: a legfőbb törvényszék senatusát 7-ről 3 tagra vélné leszállítandónak; a bírák nézete szerint ne foglalkozzanak referádával.

Horvát Boldizsár igazságügyminiszter a mi a bírák szaporítását illeti, erre nézve készen van a törvényjavaslat s midőn ez tárgyalás alá fog vétetni, a miniszterium a legfőbb törvényszék működéséről szóló adatokat is be fogja terjeszteni, hogy a ház ítélhessen. A jelen erővel lehetetlenség a teendőket elvégezni. Az appellata azon elvre van alapítva, hogy „több szem többet lát”, a felsőbb folyamodású bíróságok senatusa tagjainak száma szükségképen nagyobb, mint az alsóbb fokú bíróságé. Általános reduciót kellene létesíteni az alsóbb bíróságoknál is. Eddig az első forumoknál 3 tagból áll a senatus. Az első appellata 5 tagu senatusban itél, a legfőbb törvényszék 7 tagu senatusban. Ezt leszállítani csak akkor lehetne, ha kimondatnék, hogy az alsó bíróságoknál egyáltalában csak egyes bírák legyenek. Kivétel csak a semmitörvényeknél lehet, mert ez oly dolgok felett is itél, melyek egyenesen az alsó fokú bíróságoktól terjesztetnek fel. Nem oszthatja azon nézetet, hogy az igazságszolgáltatás gyorsabb lenne, ha a bírák nem terhelhetnének a referádával is; mert ha külön referenseket kellene tartani és a bírói kar 50 tagból áll, akkor legalább 100 referensre lenne szükség, hogy dolgot adjon a bírának. Szónok szükségesnek tartja, hogy a bírák referensek legyenek, míg csak a szóbeliség be nem hozatik; mert különben a szóbeliség behozatalánál e roppant számú referenseket nyugdíjazni kellene. A fogalmazói kar arra szolgál, hogy belőlük praktikus uton új bírói kart neveljünk. A perrendtartás hiányait rögtön segíteni nem lehet, hanem évről-évre lassankint ki fogunk bontakozni a bajokból. (Helyeslés.)

Simonyi Ernő szemérem veti a miniszternek, hogy ismerte a nehézségeket és mégis törvénybe kívánta iktattatni.

Előadó olvassa a pénzügyi bizottságnak az országos törvénykezésre vonatkozó jelentését. Első cím a semmitörvények, melyre 161.500 frt van előirányozva. A bizottság a szolgák ruházatánál tett levonás után összesen 161.300 frtot ajánl megszavaztatni.

A ház a p. biz. által ajánlott összeget e címre, ugyancsak a legfőbb ítélőszékre fölvett 309.900 frtot is megszavazza.

A királyi táblákra összesen 444.276 frt van fölvéve, és pedig a pestüre 345.234 frt, a marosvásárhelyre 99.042 frt. A bizottság a szolgák ruházatánál tett levonás után 443.800 frtban ajánlja megadatni.

Kemény Gábor br. a maga és több erdélyi társai nevében módosítványt ad be, mely szerint a m. vásárhelyi kir. tábla tanács elnökeinek 3000 frtban megállapított fizetése egyenkint 600 frttal, a bíráknak 2000 frtja 400 frttal, a pötbírák 1200 frtja 200 frttal felemltetnék.

A ház a módosítvány elvetésével a p. biz. véleményéhez járul szavazatával.

A váltó feltörvényezésekre 62.600 frt, a kir. közbírói hivatalra 31.500 frt szavaztatik meg a bizottság véleménye alapján.

A fenyítő törvénykezési czélokra felállítandó országos vegyeszi miterem felszerelésére föl van véve 3.036 frt. további fentartására 2000 frt. A bizottság kerek számban 5000 frtot ajánl megszavaztatni.

Patrubány Gergely kiemeli az intézet fontosságát, s indítványozza, hogy magára a felszerelésre véteessék fel 5000 frt, miután a szükséges kellékek: göröcs, kémszerek stb. ára tetemesen növekedett utóbbi időben.

Horvát Boldizsár miniszter, tekintve, hogy más oldalról is vett szakszerűtől utóbbi időben véleményt, mely egyezik Patrubányéval, hozzá járul az indítványhoz.

A ház Tiszta Kálmán indítványára a pénzügyi bizottsághoz utasítja az indítványt.

A kerületi vegyes bíróságokra fölvett összeget a p. bizottság 46.600 frtban ajánlja megszavaztatni.

Ghyezy Kálmán a következő hat. javaslatot adja be:

„A képviselőház a kerületi vegyes bíróságok számára megajánlani javasolt 46.600 frtot a pénzügyi bizottság véleményétől eltérőleg, a rendkívüli szükséglet rovatai közt, és azon tekintetből szavazza meg, mert ezen bíróságok a sajtóperekben bíráskodás és a szöledésma váltási ügyeknek a felelősséget útján megbírálás végett a törvény értelmében állítottak fel.”

A politikai pártok nézetei és érdekei változnak a körülmények szerint, hanem a társadalom élet-érdekei minden körülmények közt ugyanazok. Azt hiszi, hogy azon párt, mely pártszempontból akarja az igazságügyet elintézni, mely rabjává akarja lealázni az igazságügyet, az rossz szolgálatot tenne nemcsak az országnak, hanem magának is. (Helyeslés.) Épen azért, mert maga is osztja ezeket, lelkiismeretesen elmondhatja, hogy az igazságügy rendezése körül van annyi lelki erő benne, hogy a politikát tökéletesen háttérbe szorítsa, és csak egy célt tartson szem előtt, hogy t. i. a magyar igazságügyrendszer teljesen megfeleljen azon nagy érdekeknek, a melyek szolgálatára hivatva van. Az embereket sem politikai nézetük, sem vallásuk, hanem tehetségük és jellemük szerint osztályozza. (Helyeslés jobbról. Balról: Adja Isten!)

Tiszta Kálmán örömmel hallotta a miniszter szavait, és bár tökéletesen igaznak is ösmeri el azokat, figyelmezteti arra, hogy széles e világ mindenütt, ugy nálunk is igen könnyen megeshetik, hogy igen sokan vannak, kik a multnak kellemét, a jövőndő lehetőségeit szemlélő tévesztik, különben a miniszternek tág tér fog nyílani, hogy a miket elmondott, a gyakorlatban érvényesíthesse. A törvényszékek rendezésével, hiszi hogy sürgetőbben fognak találkozni e nézetével.

Horvát Boldizsár igazságügyminiszter: általános büntetőtörvénykönyvet akar előterjeszteni, külön sajtótörvényt feleslegesnek és károsnak is tartana. (Általános helyeslés.) Az általános büntetőtörvénykönyv készen van, s revisio alatt áll. Azon vád ellenében, hogy a bírói hatalom gyakorlásáról szóló törvény keresztülvitelét sürgette, mely pedig csak elveket foglalt magában és végre nem hajtható, azt válaszolja, hogy a törvényhozások történetében vannak néha igen fontos mozzanatok, midőn a tv. hozásnak nincs elegendő phisikai ideje valamely elvnek gyakorlati kivételét szabályozni, de másrésről nem akarja elszalasztani a politikai constelláció kedvező voltát és megragadja az alkalmat egy elvnek kimondására, az utókorra hagyva annak életbejuttatását. Utal e részben az 1848 ki törvényhozásra, mely a vallás egyenlőséget csak elvben mondotta ki s a kormány azon feladatnak, hogy azt gyakorlati törvényre juttassa, rövid idő múlva becsülettel meg fog felelni. Utal az ősiség eltörléséről, az urbéri kárpótlásról szóló 1848 iki törvényekre, melyek szinte csak elveket foglaltak magukban. A bírói hatalom gyakorlatáról szóló törvény nélkül lehetetlen lett volna a bíróságok szervezésére vonatkozó javaslatot előkészíteni.

Egyébként azonnal lehetne azon törvényjavaslatokat a ház asztalára. (Felkiáltások balról: ide vele!) Minthogy provokálják reá, leteszi a ház asztalára a következő törvényjavaslatokat: Az első folyamodású bíróságok szervezéséről, az iudokollással együtt, a békebírákról, a bírósági végrehajtókról, a királyi ügyészekről, és végre az ezek kapcsolatában álló költségvetést (Általános tetszés.)

A ház a miniszter által benyújtott törvényjavaslatokat tudomásul veszi s azok kinyomtatását elrendeli; ezután pedig a pénzügyi bizottság előterjesztése szerint megszavazza a kerületi vegyes bíróságokra előirányzott 46.600 frtot. Ghyezy Kálmán indítványa és Simonyi Ernő módosítványa elejtetik.

Megszavaztatik minden vita nélkül: Az első bírósági váltótörvényezések szükséglete Pesten, Debreczenben, Pozsonyban, Aradon, Eperjesen, Sopronyban: kerek számban 157.800 frt.

A kerületi bányabíróságokra összesen 25.348 forint.

Megszavaztatik a sajtóbíróságokra összesen 21.301 frt; a pénzügyi feltörvényezés és pénzügyi törvényezésekre összesen 45.300 frt; megyei törvényszékek Erdélyben összesen 575.200 frt; az erdélyi sz. k. városok törvényszékeinek segélyezés fejében Erdélyben összesen 78.500 frt.

Országos fegyintézeteknél felszólal Irányi Dániel és a miniszter figyelmét felhívja a megyei bírtörvényekre, a mennyiben azok a legsajnosabb állapotban vannak.

Horvát Boldizsár igazságügyminiszter beismeri, hogy e téren is a reformra szükség van, tudja ő azt nagyon is jól, de mindeddig mit sem tehetett, mivel a megyei bírtörvények nem állottak az ő felügyelete alatt; mihielyest azonban az első bíróságu szervezésre vonatkozó tv. javaslat elfogadtatik, azonnal rendre vizsgálattja az összes megyei bírtörvényeket s a hiányokon segíteni fog.

Simay Gergely: A fegyintézeteknél alkalmazott tanítók fizetését 500 frtről 600 frtra kívánja felemltetni, s erre nézve indítványt is terjeszt a ház elé.

A ház ezen indítványt elveti s megszavazza az összes országos fegyintézetekre előirányzott 819.100 frtot; az előirányzott 34.600 frtnyi fedezetet pedig indomásul veszi.

A telekkönyvezetésnél megszavaztatik a központi telekkönyv hivatalra 10.050 frt; magyarországi telekkönyvi kirendeltségekre 80.000 frt; erdélyi telekkönyvezésre előirányzott 215.232 frt, 300.000 frtra emeltetett.

A még hátralevő rendkívüli szükséglet, egyetlen egy rovata: codificationalis munkálatok, holnapra halasztatik s az ülése d. n. 2 óra 10 perczkor eloszlik.

UJDONSÁGOK.

Deák Ferencz hosszas betegsége után f. hó 7-én jelent meg először a képviselőházban. A ház tagjai pártkülönbség nélkül siettek üdvözlétre. Dobokamegye bizottsmányi gyűlése f. hó 28-ára hivatott egybe.

A honvéd főtisztek eskütelétele március 5-én történt a budavári tőreplomban. Mire után a hgrimas által nemrég megsejtenelt s a főltár elé vitetett honvédszászló körül sorakoztak a honvédsztek, kik mindannyian az esküt hangosan és nyomatékteljesen letették. Az eskütételt a szentség-geli áldás követte, mire az esküttevők a sekrestyéből indultak aláírandók nevéket az esküvén elölől ülsőig. Végül József főbő ő fensége az ott őszese reglett honvédsztsztkarhoz körülbelől e szavakat intette: Vitéz honvédtiszt uraim! Most tettük le azon tünepélyes fogadást, melylyel király s haza iránt hűséget ígértünk; azon tünepélyes fogadást, melylyel e szerint jeleztük azon fontos köteleket, melyekért önkéntesen beállunk e seregbe; azon tünepélyes fogadást, mely megfelel a vallás és haza szent ügyének. Feladatunk szép és kitűnő, mert nevelünk kell az ifjúságot nemcsak arra, hogy béke idején megmutassa a hon dicső tulajdonait, hanem főleg arra, hogy harcok időben napfényre hozza vitézségét, s ekkor lobogtassuk fennenn ama vezérszallagot, melyet szeretett anyánk, feleséges királynénk maga tűzött fel zászlóinkra és vele vivjük és szaporítsuk azon dicső tetteket, melyekkel történetünk oly nagy számmal bír őseinktől. Végül kifejezem forró őhajommat, Isten éltesse sokáig a királyt, a hazát, éljenek!

Kükülmegyéből írják, hogy a Deák pártiak Pócsa Józsefet, a baloldaliak pedig Elekes Györgyöt léptették fel követjelöltül.

Gyilkosság. B. Hunyad vidékén e napokban egy román földműves neje hűtlenségeről meggyőződén, a család boldogságát földűl férfiá rontott, s azt egy rossz bicsokkal mindaddig szurdalta, míg meghalt. A tettest elfogták; a vizsgálat foly.

Sz. Mátrai Laura mai jatalomjátékára az előjegyzett jelentkezők száma a létező helyeket kétszeresen felülmúlva, hogy a n. é. közönségnek alkalom nyújtassék a „Hamupipőke” címűt jeles színművet kedvencz művésznője jutalomjátéka gyanánt láthatni, s a jutalmazott s főszereplő meg egyetlen pártolója részvételét sem, a t. közönség kielégítése végett nem mutatkozott más kiegészítő eszköz, mint ugyane darabot ma kétszer előadni. Az egyik előadás kezdődik d. u. 3 1/2 órakor és végződik 6 órakor, a második kezdődik 7 1/2 órakor és végződik 10-kor. Az esti előadás a páros számú bérlekké. A délutáni előadásra jegyek válthatók reggeli 9 órától 3-ig, az estire 11-től esti 6 óráig, azután a pénztárnál. A ki nem bérlett helyeket, a ki a délutáni előadásra megváltja, ugyan azon számot megválthatja az esti előadásra is.

A Maros-mentén több helyt, de különösen Kutyfalva és Radnóth között a tavaszi sebes olvadás és hosszas esőzések miatt a patakok, néhol a Maros is kiáradtak, úgy, hogy a rétek és szántókön kívül az országúton is zajlottak a hullámok e hó 8-án. Nemesak a mezőgazdákát hangolta le e szomorú látvány, hanem a vasúti építkezéseknek is nagy hátrányára van.

A Biasini gyorskocsija Nagy-Várád felé f. hó 12-én tul nem délelőtti 11 órakor, mint eddig, baom reggeli 9 órakor fog elindulni, nehogy a Pest felé utazók — a rossz útak miatt — a vonatból elkészenek, s ez igen helyes intézkedés.

Kitüntetések. Ő Felsége megengedte, hogy gróf Andrássy Gyula miniszterelnök a görög királyi Megváltó-rend nagy keresztjét, Vértessy Sándor a m. kir. semmitörvények bírójá pedig a 2-od osztályú Medjidie-rendet és a görög királyi Megváltó-rend közép keresztjét elfogadhasák és viselhasák.

Névváltoztatás. Kolozsvári lakos Zsiris Józsefnek megengedett, hogy nevét Gyarmathi-ra változtassa át.

Pappné Szabó Pepi aszony, mint tudjuk, jelenleg Aradon szerepel. Első vendégjátékáról így ír az odaváló lap: Mind az „Elkényeztetett férj”, mind „Az iskolakerülő”-ben nagy otthonossággal s kedvesen játszott. A közönség igen jól fogadta, s többször zajosan megtapsolta. Nehányszor nyílt jelenésben ki is hivatott.

Ajánljuk t. közönségünk figyelmébe Entress Clementine zongora tanítónénak mai lapunk hirdetési rovatában megjelent felhívását.

Kolozsmegey törvényszékének 1870-ik évi március 8-án tartott nyilvános ülésében a következő perek adtak elő: 1. Tschapek Albertine és Hipolitnak a gr. Kemény Sámuel örökösei és társai ellen 26.925 forint tőke végett folyó pere. 2. Tschapek Albertine és Hipolitnak a gr. Kemény Sámuel örökösei és társai ellen 26.925 forint tőke kamattal végett folyó pere. 3. Kónya Andrásnak Komáromi Györgyné ellen a gyalui malom haszná-vételeinek egyharmad része iránt folyó pere. 4. Hód Józsefnek Molnár József ellen 1155 frt végett folyó pere. 5. Dr. Nagel Emilnek Szabó Ferencz hagyatéká elleni 100 frt o. é. követelés végett folyó pere. 6. Roska Onuczna Báráz Villa ellen egy fél örökség iránt folyó pere. 7. Czink Sámuelnek Biró Antal hagyatéká ellen 663 frt tőke és járnálka iránt folyó pere. — 1870. március 15-én és folytatolag tartandó nyilvános ülésen pedig a következő ügyek adtak elő: 1. Gróf Lázár Mór né Barnai Jánosnak Mandula József és részesei ellen zálogos javak kiadása végett folyó pere. 2. Lázár Alajosnak Mandula József ellen 3600 frt o. é. megfizetése végett folyó pere. 3. Mohai Árpád végleges urbéri kárpótlási ügye. 4. Mohai Gáborné Zudor Má-

riának Rettégi László ellen mezei szorgalom megszüntetése iránti pere. 5. Szacsavai Zsigmondnének Korda Györgyné ellen 1000 frt végett folyó pere. 6. Molnár Balázsné és társának Bernárd Józsefné László Borbára ellen 1887 frt végett folyó pere. 7. Turdu Paraskiva és részeseinek Szuti Vaszília ellen folyó tulajdonjogi perében alperes igazolási ügye. 8. Gegő Sámuelnek Csiki Márton és társa ellen felfüggesztés kizakasztása iránti ügye. 9. Bagarián Nikulaj és társának Máthé Gergely ellen egy darab szántóföld kitélése iránti pere. 10. Ince Domokosné szűl. Keczeli Klárának Kabós Mihály csődösmege ellen 4216 frt iránti pere.

Színház és művészet.

Vannak műszo-repek, melyek a minő hálások, ép oly nehezek. Ilyen „Lecouvreur Adrienne”-é is. Sok tehetséggel s kiváló tulajdonokkal kell birnia annak, a ki azt méltóan személyesíteni akarja. Sz. Mátrai Laura teljes mértékben bir mindezen tulajdonokkal s azokat érvényesíteni is tudja. Március 8-án láttuk tőle ismét e kiváló színpadt alakot. A köztetszés általános volt s gyakori tapsban és kivábasban nyilvánult. Takács is sikerrel képviselő „Michonet”-t, valamint Prielle is „Maurice”-grófot. Sajnáljuk, hogy nem mondhatjuk ugyanazt Kassainéről is. Tehetsége van, az agyadhatlan, de sokat, nagyon sokat kell még tanulnia, mielőtt elbírhatja magáról, hogy elsőrendű szerepeket játszhatik a kolozsvári színpadon. Hogy ezúttal többet ne mondjunk, mindenek előtt férfias hangján és mozdulatain kell változtatnia, különben szavallata érzelmes, plastikája nőies soha sem lesz. A mi pedig az öltözködést illeti, figyelmeztetjük, hogy nem elég, ha a színeszőn öltözéke korszerű; a helyzetnek is meg kell hogy az teleljen. Nem lehet például bizonyos korbéli pongyola öltönyt, diszöltönyt helyett fölvenni, mint ezt a „herczegnő”-ben tévé, vagy megfordítva: diszöltönyt venni pongyola helyett, mint a „Czárnő”-ben történt, mely utóbbi nagy szerepek a mi színpadunkon eljátszására még nincs hivatva. — Tanner jutalomjátéka a jeles „Tell Vilmos” minden tekintetben jó sikerrel folyt le (márcz. 9-én), a czimszerepben eredménytel működő jutalmazott kitüntetéssel fogadtatt a szép számú közönség által. Szintoly hatással énekel Gerecsné (Matild), Tannerné (Gemmy), Darai Karolina (Hedvig), Dáfi (Arnold), Bogdy (Ruodi), Török Miklós (Valter), végre teljes sikerrel énekelte Szép is Lenthold kicsiny, de nehez ezerepét, világos tanulságát annak, mennyire emeli az előadás összhatását, ha a mellékszerepek is jó kezekben vannak. A helyes kiosztás hiánya meglátszott a „Skot nemes” előadásán (márcz. 10-én). E vigjáték a régi jeles repertoirt darabok közé tartozik, mióta annak czimszerepét László József remek játéka megörökítette. Bonyolultai genialis kézzel vannak szöve, s folyton ében tartják a közönség figyelmét, bárha meseje frivolitás tekintetében egy hajszállal sem áll hátrább bármely modern operette szövegénél. A működők közül, Dancz Nina (Sarah) és Kassai (Chiffinch) kivételével egyikről sem lehetne állítani, hogy saját szerepkörében lett volna. Különösen a czimszerepet Prielle helyett Szilágyinak kell vala osztani. Prielle teljes igyekezetet fejtett ugyan ki, de a szerep alapjellemvonását a naivságot, vagy nem fogta fel, vagy nem bírta érvényesíteni.

KÜLFÖLD.

Páris, márcz. 5. Egy a „Le Français”-ban közzétett római levelezés tudni hizi, hogy Daru urnak újabb sürgönye, mely tekintélyes hangon van tartva, arra szorítkozik, hogy a francia kormány számára azon jogot veszi igénybe, hogy oly kérdésekben, melyek némi tekintetben politikai horderővel bírhatnának, a zsinatban meghallgattassék. Ugy látszik, hogy Daru grófnak e sürgönyben kifejezett mérsékelt hangulata Rómában nem téveszté el hatását. — A „France” szerint a baloldal hátfőn interpellatiót fog benyújtani a kormány külpolitikára vonatkozólag.

Az észak német birodalmi gyűlés f. hó 2-iki ülésében Bethusien indítványára a Schulze által előterjesztett azon javaslat, hogy a tagok napidíjakat huzzanak, elvetetett. A ház napirendre térvén át, rövid vita után, melynek folytán semmi újabb érv nem hozott föl, Delbrück beszédet tartott, s abban kijelenté, hogy ama nézetekhez kell ragaszkodnia, melyeket a porosz kormány e kérdést iránt már egy előbbi alkalommal kifejezett, t. i. hogy a parlament tagjai semmiféle díjt se huzzanak.

Egy San Domingo-ból f. hó 2-ikán Philadelphiba érkezett távirat szerint, a lakosok febr. 19-én nagy többséggel megszavazták az Egyesült Államokhoz való annexiót; csekély ellenzék mutatkozott.

Lissabon, márcz. 7. Megczáfoltatik azon hír, mintha egy állítólagos fölkelés elnyomása végett katonai intézkedések tétettek volna.

Konstantinápoly, márcz. 7. Három tekintélyes polgár: Michalovszky, Genevics és Siskoff kíséreltet tettek a porta és a bulgárok kíváncsalmi közt létesítendő kiegyezés tárgyában. Az „ifjú bolgárok” visszautasították a kiegyezést.

Mint Bernből f. hó 2-ikáról jelentik, az orosz kormány meggyőződén róla, hogy Netsajeff nincs Svájcban, visszavonta az annak kiadása iránti követelését.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

